

VN/5137/2022
VN/5137/2022-UM-98

14.2.2024

Ulkoministeriön lausunto valmiuslain kokonaisuudistusta koskevasta muistioista

Valmiuslain kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä on pyytänyt ulkoministeriön lausuntoa valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistioista. Samalla on myös annettu mahdollisuus esittää näkemyksiä ja huomioita valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista. Ulkoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Ulkoministeriö yhtyy muistiossa todettuun näkemykseen siitä, että varautumisvelvollisuuden merkitys on turvallisuusympäristön muutoksen johdosta entisestään korostunut sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Julkishallinnon varautumisvelvollisuudessa on jatkossa huomioitava aikaisempaa paremmin varautumisen kansainvälinen ulottuvuus ml. ulkomaankaupan mahdolliset häiriöt. Valmiuslain 5 §:n 1 momentin mukaisesti lakia sovellettaessa on noudatettava Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita ja kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustettuja sääntöjä. Säännös on alun perin kirjoitettu koskemaan erityisesti ihmisoikeussopimuksia¹, mutta useilla valmiuslain säännöksillä on kytkös myös muihin Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin, esimerkiksi Nato jäsenyyteen ja puolustusyhteistyöhön liittyviin sopimuksiin, kuten Nato SOFA (HE 90/2023 vp) ja Suomen ja Yhdysvaltojen väliseen puolustusyhteistyötä koskevaan sopimukseen. Muun muassa kyseisten sopimusten ja myös EU:n perussopimusten vaikutusta valmiuslain säännöksiin on arvioitava osana valmiuslain valmistelua. Tässä arvioinnissa on hyödyksi tuntee EU:n perussopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden poikkeusperusteet ja mahdolliset soveltamistilanteet.

Ulkoministeriöllä on koordinaatiovastuu Suomen ulkomaankaupan sujuvuuden ja häiriötömyyden varmistamisessa. Ulkoministeriön kansainvälisen kaupan osasto osallistuu valmiuslain uudistamiseen valmiuslain ulkomaankaupan säännöstelyä koskevan 35 §:n osalta. Osastolla on aloitettu myös normaaliajan lainsäädännön tarkastelu (Laki hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa 29.12.1994/1521) sekä varautuminen näiden käyttöönottoon muun muassa valmistelemalla esimerkkejä valmiuslain mukaisen 35 §:n mukaisten toimien käyttöönottoasetuksista.

Varautumistoimia ulkomaankaupan häiriöihin valmistautumiseksi valmistellaan yhteistyössä muiden ulkomaankauppaa hoitavien ministeriöiden ja toimijoiden, kuten työ- ja

¹ Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 18 ja 19/1990; sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna SopS 71 ja 72/1994, SopS 85 ja 86/1998, SopS 8 ja 9/2005, SopS 6 ja 7/2005 sekä SopS 50 ja 51/2010) sekä YK:n kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 7 ja 8/1976)

elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, valtiovarainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja Tullin kanssa eri toimijoiden toimivalta huomioiden. Vastuita on tarkoitus tarkastella osana varautumistyötä.

Kansainvälisen kaupan ja tuotantoketjujen sekä mahdollisten häiriöiden vaikutus tavaroiden, palveluiden ja investointien saatavuuteen Suomessa, erityisesti poikkeusoloissa, tulee ottaa huomioon eri varautumistoimia valmisteltaessa. Tavaroiden saatavuuden turvaamisessa Suomen meriliikenneyhteydet ja satamien toiminta ovat erityisen tärkeitä.

Ulkoministeriö on valmistautunut tuottamaan ja välittämään ulkomaankaupan osalta kansainvälistä tilannekuvaa Suomeen sekä Suomesta ulkomaan edustustoverkoston avulla. Ulkoministeriön kansainvälisen kaupan osasto koordinoi tältä osin työtä yhteistyössä ministeriöiden muiden osastojen kanssa.

Ulkoministeriö huomauttaa lopuksi, että valmiuslain ohella myös yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa määritetään valtion toimijoiden tehtävistä, ja näitä kokonaisuuksia olisi uudistamistyössä siten hyvä tarkastella yhdessä poikkihallinnollisesti.

Oikeuspäällikkö

Kaija Suvanto

Lainsäädäntösihteeri

Kitta Kangas

Jakelu Valmiuslain kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä, VSI, OIK-01, OIK-02, OIK-10, OIK-20, OIK-40, KPO-10, HAL-01, HAL-10, KPA-01

Tiedoksi [Tiedoksi saajat]

VN/5137/2022-UM-98

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: